

PSV - M A A J A V E S I

VAPO OY ENERGIA

Matkalamminkurun kasvillisuus selvitys

FM Sari Ylitulkkila

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2	KASVILLISUUS JA KASVISTO	1
2.1	Kasvillisuusselvityksen toteutustapa	1
2.2	Tulokset.....	1
2.2.1	Yleiskuvaus	1
2.2.2	Suotyypit	2
2.3	Huomionarvoiset elinympäristöt, uhanalaiset kasvilajit ja suojelualueet.....	3
3	MAISEMA JA VIRKISTYSARVOT.....	3
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	4
5	KIRJALLISUUS.....	4

LIITTEET

- Liite 1 Tutkimusalueen sijainti ja rajaus
- Liite 2 Kasvillisuuskuviointi
- Liite 3 Matkalamminkurulla havaittua kasvilajistoa
- Liite 4 Valokuvia
- Liite 5 Valokuvien ottopaikat

1 JOHDANTO

Matkalamminkuru sijaitsee Vaalan kunnan itäosassa noin 20 km kunnan keskuksesta koilliseen. Alueelle suunnitellaan turvetuotanto-aluetta. Vapo Oy:n hallinnassa on Matkalamminkurulla noin 166 ha kokoinen alue. Tutkimusalueen raja-alue on esitetty liitteen 1 kartalla.

Suomen suoaluejaossa Matkalamminkuru kuuluu Pohjanmaan-Kainuun aapasuoalueeseen. Pohjanmaan-Kainuun kasvimaantieteellinen alue jaetaan itä- ja länsiosaan, tutkimusalue sijaitsee aluerajan läheisyydessä. Pohjanmaan ja Suomenselän alueiden tasaisuus suosii laajojen aapasoiden esiintymistä, Kainuussa puolestaan esiintyy topografian vaihtelevuuden ansiosta korpia ja rämeitä sekä lähdekasvillisuutta. Lettoja esiintyy Kainuun liuskealueella (Eurola 1995). Kasvukauden pituus on alueella reilusta neljästä viiteen kuukautta (Eurola 1999). Suhteellisen vaatimattomasta kevättulvasta johtuen suot ovat kuivahkoja. Sekä rimpisyys että jänteisyys ovat yleensä heikosti kehittyneitä. Avosoiden osuus on huomattava, erityisesti alueelle ovat luonteenomaisia *Sphagnum papillosum* (kalvakkarahkasammal) –valtaiset kalvakkanevat. Soiden reunoilla esiintyy lähinnä tupasvilla-, pallosara- ja nevarämeitä (Kalliola 1973). Matkalamminkurun alue sijoittuu Kainuun (Kn) eliömaakuntaan (Hämet-Ahti ym. 1998).

2 KASVILLISUUS JA KASVISTO

2.1 Kasvillisuusselvityksen toteutustapa

Tutkimusalueen kasvillisuutta kuvioitiin karkeasti ilmakuvan ja peruskartan avulla. Kasvillisuuskuviointi tarkennettiin maastokäynnillä 28.8.2003. Suotyypit määritettiin Eurolan ym. (1995) mukaan. Matkalamminkurun kasvillisuuskuviointi on esitetty liitteen 2 ilmakuvalla. Tutkimusalueelta laadittu kasvilajilistaus on esitetty liitteessä 3 ja liitteessä 4 on valokuvia alueelta. Liitteessä 5 on esitetty valokuvien ottopaikat.

2.2 Tulokset

2.2.1 Yleiskuvaus

Matkalamminkurun tutkimusalue on pääosin metsäoijitettua. Ojitetut alueet ovat kuivuneet tehokkaimmin ojien läheisyydestä, joissa puuston kasvu on tehostunut. Alueen itäpäässä on ojittamaton avosuo, joka jatkuu kaakon suuntaan laajaksi Iso Lehmisuoksi. Tutkimusaluetta ympäröivät metsät ovat tavanomaista talousmetsää, metsätyypit vaihtelevat kuivasta tuoreeseen kankaaseen. Tutkimusalueen itäpään avosuon pohjois- ja lounaislaidoilla (Matkalamminselkä) on hakkuualueita.

2.2.2 Suotyypit

Suurin osa Matkalamminkurun ojitetusta alueesta on mäntypuustoisia *Pinus sylvestris* rämemuuttumia (**Rämu**). Kuivanneet rämeet ovat ulkoasultaan isovarpurämemäisiä, erityisesti kenttäkerroksessa on lisääntynyt vaivaiskoivu *Betula nana*. Tutkimusalueen länsipäässä rämemuuttumalla on monin paikoin variksenmarjaisia *Empetrum nigrum* rahkamättäitä (ruskorahkasammal *Sphagnum fuscum*).

Tutkimusalueen keskiosassa on korpimuuttumaa (**Komu**). Puustoa muodostavat mänty, hieskoivu *Betula pubescens* ja kuusi *Picea abies*. Alueen puustoa on harvennettu. Korpimuuttuman pohjakerrosta muodostaa metsäsammalien lisäksi lähinnä jokasuonrahkasammal *Sphagnum angustifolium*, paikoin kasvaa myös korvenrahkasammalta *S. girgensohnii*, pallopäärahkasammalta *S. wulfianum* ja vaalearahkasammalta *S. centrale*. Korpimuuttuma muistuttaa ulkoasultaan lähinnä muurainkorpimuuttumaa. Lajistossa on paikoin myös rämeiden ja nevojen lajeja, mm. raatetta *Menyanthes trifoliata*, tupasvillaa *Eriophorum vaginatum*, suopursua *Ledum palustre* ja rahkasaraa *Carex pauciflora*. Paikoin lajisto on rehevämpää (mm. äimäsara *Carex dioica*, mesimarja *Rubus arcticus*). Kaakko-luode –suuntaisen ojan molemmin on tiheää hieskoivikkoa kasvava, pitkälle muuttunut turvekangas (**Tkg**), jonka pohjakerrosta muodostaa korpikarhunsammal *Polytrichum commune* ja paikoin jokasuonrahkasammal.

Matkalamminkurun avosuo-osaa reunustavat variksenmarjarahkarämeet **VaRaR**, tupasvillarämeet **TR** sekä pallosararämeet **PsR**. Reunarämeet on ojitettu avosuon pohjois- ja länsiosasta. Avosuo-osa on pääosin välipintaista oligotrofista saranevaa, jolla lyhytkortiset (**OILkN**) ja suursaraiset (**OISN**) kuviot vaihtelevat nevan eri osissa. Lyhytkortisuuden leimaamalla aloilla kenttäkerroksessa vallitsevat tupasvilla, tupasluikka *Trichophorum cespitosum* sekä rahkasara. Suursaraisilla osilla saraikkoa muodostavat lähinnä pullosara *Carex rostrata* ja jouhisara *C. lasiocarpa*. Saranevan pohjakerrosta muodostavat jokasuonrahkasammal, punarahkasammal *Sphagnum magellanicum*, kuljuraikasammalet (*Sphagnum cuspidata* –ryhmä) sekä kalvakkarahkasammal *S. papillosum*.

Avosuo-osalla on rimpisyyttä sekä kapeana itä-länsi –suuntaisena juottina suon keskiosassa että laajana jänteisenä rimmikkona alueen eteläosassa. Rimmikot ovat tyypiltään oligotrofista *Sphagnum*-rimpinevaa (**OISphRiN**). Kenttäkerrosta muodostavat pullosara ja leväkkö *Scheuchzeria palustris*, valkopiirtoheinä *Rhynchospora alba*, mutasara *Carex limosa*, pullosara sekä raate. Rimmissä esiintyy vähän myös rimpivesihernettä *Utricularia intermedia*. Pohjakerrosta muodostavat lähinnä kuljuraikasammalet. Rimmikoissa on myös pieniä ruoppa-aloja. Laajalla rimpialueella jänteet ovat välipintaista oligotrofista lyhytkorsinevaa.

Tutkimusalueen lounaispuolella sijaitsee Matkalampi, johon laskee pohjoisesta purouoma. Suurin osa puron varresta on tiheään ojitetulla aluella, puron loppuosa on luonnontilaisempi. Matkalammen rannan ja puron loppuosuuden rantavyöhykkeiden kasvillisuus on luhtaista, tyypiltään lähinnä sara- ja

ruoholuhtaa ja paikoin luhtaista sararämettä. Luhtaisuudesta kertovat suursarat (mm. vesisara *Carex aquatilis*) sekä kurjenjalka *Potentilla palustris*, terttualpi *Lysimachia thyrsiflora*, järvikorte *Equisetum fluviatile* ja suoputki *Peucedanum palustre*. Sarojen ja luhtaruohojen lisäksi lajistossa esiintyy mm. vaivaiskoivua, korpikastikkaa *Calamagrostis purpurea* ja tupasvillaa. Rantavyöhykkeillä harvaa puustoa muodostavat kiiltopaju *Salix phylicifolia* ja hieskoivu. Puron ja lammen rantavyöhyke rajautuu ojitettuun rämeeseen ja turvekankaaseen. Myös Matkalampeen laskee muutama oja.

2.3 Huomionarvoiset elinympäristöt, uhanalaiset kasvilajit ja suojelualueet

Tutkimusalueella ei esiinny luonnonsuojelulain luontotyyppejä (luonnonsuojelulaki N:o 1096, § 29) tai metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä (metsälaki N:o 1093, § 10).

Tutkimusalueen lounaispuolella sijaitsee huomioitava Matkalampi, johon laskee purouoma pohjoisesta. Puron varsi on suurimmaksi osaksi tiheään ojitettu, puron loppuosa on kuitenkin luonnontilaisempi.

Tutkimusalueella ei havaittu uhanalaisten kasvilajien esiintymiä.

Tutkimusalueen läheisyydessä ei sijaitse luonnonsuojelualueita, Natura-alueita eikä suojeluohjelmiin kuuluvia alueita. Lähimmälle suojelualueelle (Joutensuon Natura 2000 –alue FI1200306; soidensuojeluohjelman alue) on valtion ympäristöhallinnon Hertta-tietokannan mukaan Matkalamminkurulta matkaa n. 7 km.

3 MAISEMA JA VIRKISTYSARVOT

Matkalamminkurun tutkimusalue sijaitsee syrjäisellä seudulla, eikä suon läheisyydessä sijaitse asutusta. Suurin osa tutkimusalueesta on maisemaltaan sulkeutunutta metsäojitusaluetta. Itäpään neva rajautuu kaakon suunnassa laajaan avosualueeseen, jolla näkyvyyttä on kauas. Turvetuotannossa alueet muistuttaisivat lähinnä maataloustuotannossa olevaa peltoa, paitsi että turvesuo on kesäajan kasviton (Turveteollisuusliitto ry 2002).

Matkalamminkurun tutkimusalueella kasvaa vain vähäisesti hillaa. Hillasato oli vuonna 2003 yleisesti erittäin huono ja tavanomaista marjasatoa on vaikea arvioida. Avosuo-osan laitamilla sekä rimpiosan jänteillä esiintyi jonkin verran karpaloa.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Matkalamminkurun alue on pääosin metsäoitettu. Alueen itäpäässä on ojitamaton avosuo, joka jatkuu kaakon suuntaan laajaksi Iso Lehmisuoksi. Tutkimusalueetta ympäröivät metsät ovat tavanomaista talousmetsää.

Matkalamminkurun metsäoitettu alue on pääosin muuttuneita rämeitä. Tutkimusalueen keskiosassa on myös korpimuuttumaa ja pitkälle muuttunut turvekangas. Matkalamminkurun avosuo-osaa reunustavat rämeet, joita on ojitettu avosuon pohjois- ja länsiosassa. Luonnontilainen avosuo on pääosin välipintaista oligotrofista saranevaa. Avosuon eteläosassa on laaja oligotrofinen rimpialue.

Tutkimusalueella ei esiinny luonnonsuojelu- tai metsälain nojalla suojeltuja luontotyyppä tai -kohteita. Tutkimusalueen lounaispuolella sijaitsee huomioitavana kohteena Matkalampi ja siihen laskevan puron varsi.

5 KIRJALLISUUS

Eurola, S. 1999: Kasvipeitteemme alueellisuus. Oulanka reports 22. Oulanka biological station. University of Oulu.

Eurola, S., Huttunen, A. & Kukko-oja, K. 1995: Suokasvillisuusopas. Oulanka reports 14. Oulanka biological station. University of Oulu.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.

Kalliola, R. 1973: Suomen kasvimaantiede. WSOY. Porvoo.

Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapuruussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.

Tilaaaja:
Vapo Oy Energia

Työn nimi:
Matkalamminkurun kasvillisuusselvitys

JAAKKO PÖYRY INFRA
PSV-Maa ja Vesi

Sisältö:
Tutkimusalueen sijainti ja rajaus

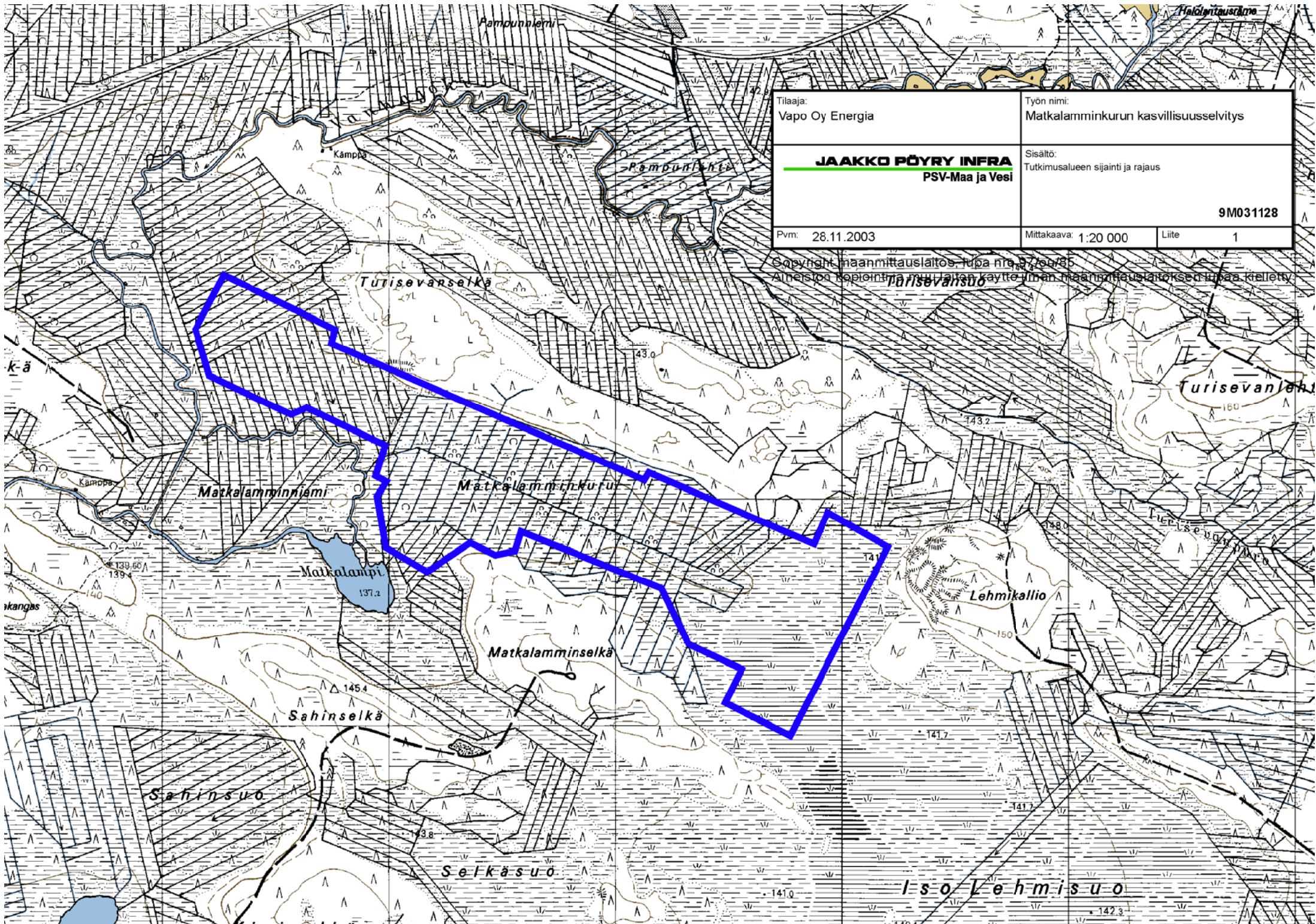
9M031128

Pvm: 28.11.2003

Mittakaava: 1:20 000

Liite 1

Copyright maanmittauslaitos, lupa nro 3776/85
Alueiston kopiointi ja muuttaminen käyttöön maanmittauslaitoksen lupaa kielletty

Tilaaaja: Vapo Oy Energia	Työn nimi: Matkalamminkurun kasvillisuusselvitys
JAAKKO PÖYRY INFRA PSV-Maa ja Vesi	Sisältö: Kasvillisuuskuviointi
Pvm: 28.11.2003	Liite 2

9M031128

1 km

Rämu

Rämu

Rämu

Rämu

Komu

koTkg

huomioitava
puron varsi
ja Matkalampi
rantavyöhykkeineen
luht.

Rämu

koTkg

Rämu

hak.

Rämu

PsR

TR

rahk.

OISN

rahk.

OILkN

OISphRiN

VaRaR

OILkN

VaRaR

hak.

OILkN

OISphRiN

hak.

OILkN oligotrofinen lyhytkorsineva
OISN oligotrofinen suursaraneva
OISphRiN oligotrofinen Sphagnum-rimpineva
PsR pallosararäme
TR tupasvillaräme
VaRaR variksenmarjarahkaräme

Rämu rämemuuttuma
Komu korpimuuttuma
koTkg hieskoivupuustoinen turvekangas
rahk. rahkoittunut
luht. luhtainen
hak. hakattu

Matkalamminkurulla havaittuja putkilokasveja

<i>Andromeda polifolia</i>	suokukka
<i>Betula nana</i>	vaivaiskoivu
<i>B. pubescens</i>	hieskoivu
<i>Calamagrostis purpurea</i>	corpikastikka
<i>Calluna vulgaris</i>	kanerva
<i>Carex aquatilis</i>	vesisara
<i>C. chordorrhiza</i>	juurtosara
<i>C. dioica</i>	äimäsara
<i>C. globularis</i>	pallosara
<i>C. lasiocarpa</i>	jouhisara
<i>C. limosa</i>	mutasara
<i>C. pauciflora</i>	rahasara
<i>C. rostrata</i>	pullosara
<i>Chamaedaphne calyculata</i>	vaivero
<i>Drosera anglica</i>	pitkälehtikihokki
<i>D. rotundifolia</i>	pyöreälehtikihokki
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri
<i>Empetrum nigrum</i>	variksenmarja
<i>Epilobium palustris</i>	suohorsma
<i>Equisetum arvense</i>	peltokorte
<i>E. fluviatile</i>	järvikorte
<i>E. sylvaticum</i>	metsäkorte
<i>Eriophorum angustifolium</i>	luhtavilla
<i>E. vaginatum</i>	tupasvilla
<i>Juniperus communis</i>	kataja
<i>Ledum palustre</i>	suopursu
<i>Lycopodium annotinum</i>	riidenlieko
<i>Lysimachia thyrsoflora</i>	terttualpi
<i>Menyanthes trifoliata</i>	raate
<i>Peucedanum palustre</i>	suoputki
<i>Picea abies</i>	kuusi
<i>Pinus sylvestris</i>	mänty
<i>Potentilla palustris</i>	kurjenjalka
<i>Rhynchospora alba</i>	valkopiirtoheinä
<i>Rubus arcticus</i>	mesimarja
<i>R. chamaemorus</i>	hilla
<i>Salix aurita</i>	virpajau
<i>S. phylicifolia</i>	kiiltopajau
<i>Scheuchzeria palustris</i>	leväkkö
<i>Trichophorum cespitosum</i>	tupasluikka
<i>Trientalis europaea</i>	metsätähti
<i>Utricularia intermedia</i>	rimpivesiherne
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mustikka
<i>V. oxycoccus</i>	karpalo
<i>V. uliginosum</i>	juolukka
<i>V. vitis-idaea</i>	puolukka

Matkalamminkurulla havaittuja sammalia ja jäkäliä

<i>Aulacomnium palustre</i>	suonihuopasammal
<i>Hylocomium splendens</i>	metsäkerrossammal
<i>Pleurozium schreberi</i>	seinäsammal
<i>Polytrichum commune</i>	korpikarhunsammal
<i>P. strictum</i>	rämekarhunsammal
<i>Sphagnum angustifolium</i>	jokasuonraikasammal
<i>S. capillifolium</i>	kangasraikasammal
<i>S. centrale</i>	vaalearahkasammal
<i>S. compactum</i>	paakkurahkasammal
<i>S. cuspidata</i> -ryhmä	kuljuraikasammalet
<i>S. fuscum</i>	ruskorahkasammal
<i>S. girgensohnii</i>	korpirahkasammal
<i>S. lindbergii</i>	aaparahkasammal
<i>S. magellanicum</i>	punarahkasammal
<i>S. papillosum</i>	kalvakkarahkasammal
<i>S. riparium</i>	haparahkasammal
<i>S. wulfianum</i>	pallopääraikasammal
<i>Warnstorfia exannulata</i>	hetesirppisammal
<i>W. fluitans</i>	nevasirppisammal

<i>Cladina arbuscula</i>	valkoporonjäkälä
<i>C. rangiferina</i>	harmaaporonjäkälä

Kuva 1. Matkalamminkurun länsipään ojitettua rämettä. Kuvassa kuivahtanutta variksenmarjarahkarämettä.

Kuva 3. Harvennettua korpimuuttumaa tutkimusalueen keskiosassa. Puustossa on hieskoivua, mäntyä ja kuusta.

Kuva 5. Ojitusalueen itäosassa räme on pitkälle paikoin kuivunutta ja muuttunutta. Isovarvuista vallitsee vaivaiskoivu.

Kuva 2. Ojitettu rämealue on monin paikoin isovarpurämemäistä. Puuston kasvu on parantunut erityisesti oijen läheisyydessä.

Kuva 4. Tutkimusalueen keskiosassa on laaja, tiheää hieskoivikkoa kasvava turvekangas. Pohjakerroksessa vallitsee korpikarhunsammal.

Kuva 6. Avosuon pohjoislaidalla on pallosararämettä. Reunaräme on ojitettu.

Kuva 7. Avosuon pohjoislaidan tupasvillaräme on paikoin rahkoittunutta.

Kuva 8. Avosuon pohjoisosan oligotrofista lyhytkortista nevaa.

Kuva 9. Avosuon keskiosan lävitse kulkee itä-länsisuunnassa kapea rimpinen juotti

Kuva 10. Rahkaisia rimpiä ja lyhytkortista välipintaa avosuon eteläosassa.

Kuva 11. Avosuon eteläosan rimmissä kasvaa mm. valkopiirtoheinää.

Kuva 12. Variksenmarjarahkarämettä avosuon länsilaidalla.

Kuva 13. Matkalampeen laskevan puron varren ojittamattoman loppuosuuden kasvillisuutta.

Kuva 14. Matkalampi.

Tilaaaja: Vapo Oy Energia		Työn nimi: Matkalamminkurun kasvillisuus selvitys	
JAAKKO PÖYRY INFRA PSV-Maa ja Vesi		Sisältö: Valokuvien ottopaikat	
Pvm: 4.12.2003		9M031128	
		Liite	5

1 km

